

Blik op Boijl

van 'eener Roomboterfabriek' tot A.H.B.

In 1896 stond deze advertentie in de krant. Boijl kreeg een eigen boterfabriek!

Aanbesteding eener roomboterfabriek met handkracht te **Boijl**. Inschrijvers waren:
B. P. Offringa te Makkinga f 2090, P. P.

Eind 1800 hadden grotere boerderijen vaak nog een karnhoek waar hun melk verwerkt werd tot boter. Er waren echter ook een aantal fabriekjes die de melk verwerkten van de kleinere boeren. o.a. in Elsloo, Noordwolde, en Wilhelminaord. De boeren spraken onderling af wie de melk naar de fabriek bracht maar ze leverden de boter ook wel aan een plaatselijke kruidenier. (JHK)

In Boijl kozen de melkveehouders dus in 1896 voor een eigen Coöperatieve zuivelfabriek en die kreeg de naam 'de Hoop'. Meester Mulders, hoofdonderwijzer en later ook de beheerder van de bank, zat het bestuur voor.

Het centrifugeren van de melk ging met handkracht door 2 x 2 mannen, die elkaar afwisselden. Het was echt beulswerk. Later werd dit zware werk door een paard gedaan.

De zaken gingen goed want in **1902** was er deze aanbesteding. →

Tussen de concurrerende fabriekjes rommelde het. Mr. Verwer betaalde te weinig vonden de boeren van Zorgvlied en hun melk ging naar Boijl, die mede daardoor ging uitbreiden. (Verwer was een vooruitstrevend man, zo stuurde hij een stagiair naar Denemarken om kennis op te doen in het zuivelvak). (JHK)

De handkracht in Boijl werd dus in **1902** vervangen door stoom en er kwam een maalderij bij.

J.J. Oosterhof beheerder/botermaker, laat in een advertentie weten dat er voortaan op zaterdag geen graan meer gemalen wordt. De andere werkdagendagen: 's morgens brengen na 8 en vóór 12 uur.

In **1909**, een oproep tot inschrijven voor 'het melkrijden naar en van de fabriek in 7 percelen én het vervoer van boter naar het station in Peperga'. Briefjes inleveren bij JH Nolles (ook caféhouder Boijlerweg 74)

De boter werd o.a. geleverd aan een margarinefabriek in St. Oedenrode. (JHK)

Na veel overleg werd in **1916** besloten om met meerdere dorpen een grote Coöperatieve Zuivelfabriek te bouwen op de grens van de Gemeenten West- en Oost Stellingwerf en Diever. Zo ontstond 'De Drie Gemeenten' (en 100 jaar later staat deze voormalige fabriek al jaren te verpauperen.....)

Intussen was in **1914** de spoorlijn Steenwijk – Oosterwolde aangelegd. Het zuivelgedeelte in Boijl werd afgestoten en in **1916** was een aanbesteding 'voor de Coöp Aankoopver. en Graanmaalderij alhier'.

Een verbouwing van de voormalige zuivelfabriek tot volledige graanmaalderij met daarbij een pakhuis en kantoor. Het werd gegund aan de laagste inschrijver O de Vries uit Kortezwaag voor f. 7369.—

Het kantoor kwam inpandig aan de oostkant van het hoofdgebouw. Tussen de fabriek en de nieuwe kunstmestloods was een open opslag voor losse kolen met daarachter een schuurtje voor o.a. petroleumverkoop.

Op de grens rechts met de bakker stonden achteraan een poterbewaarpplaats en vooraan een paardenstal. Hinke Stellingwerf verzorgde dagelijks de paarden.

Toen aan de westkant het huidige kantoor aangebouwd werd, rond **1960**, deed het oude kantoor dienst als eierlokaal. Thijs Veurman beheerde de aan- en afvoer van de eieren.

De aftakking van de tramrails naar de fabriek, die 2x heel gevaarlijk de weg kruisten, was er eerst niet. Op deze oude foto is te zien dat rechts onder tegen de rails aan een soort verhoogd platvorm ligt voor het lossen en laden van de goederenwagens en dat ging over de weg heen!

Aanbesteding
op Donderdag 3 April a.s.,
wegens het vergrooten der
Handkracht-boterfabriek te
Boijl tot een Stoomzuivelfabriek met maalderij, waarvan bestek en tekening ligt ten huize van den Heer J. HOFSTEE te **Boijl**.

Een jaaroverzicht van **1933-1934** meldt: 293 leden, 4 bestuursleden met JH Koops als voorzitter en 7 werknemers. Op kantoor Jan Oosterhof directeur, Harm Zuil boekhouder en Andries Veurman klerk. In de fabriek werken Sjoerd van de Berg molenaar, Hinke Stellingwerf meelrijder, Johannes Mailly als minger en Theun Veldhuizen is er volontair. Omzet: **f.121.306.--**en die omvat **2.567.216Kg.** 29 soorten veevoeder met 1.225.846kg. Maismeel met 214.285kg, varkensmeel 255.897kg en koeienmeel 173.152kg springen er uit. Kunstmest: (15 soorten) heeft inmiddels ook zijn intrede gedaan. Er wordt bijna 1 miljoen kg afgeleverd waarvan 356.506kg Kalizout. Zaai – en pootgoed: 9 soorten, met meest zaairogge 19.561kg. (waar zien we hier nog Spurriezaad en Serradellazaad gezaaid?) Opvallend slechts 13kg bietenzaad. Brandstoffen: 177.422kg.

Het bezorgen (door Hinke Stellingwerf) gaat jaren lang met paard en wagen maar In **1949** komt er een vrachtauto. Jaap v.d. Berg, net terug van zijn diensttijd in Ned. Indië wordt de chauffeur.

1950-1951: Ledental 353 en totaal geleverd **3.856.154KG.** voor een totaal bedrag van **f. 801.566.90** De omzet in kg. is na 17 jaar 1½ x zoveel (met 60 extra leden) maar de totaal prijs is ruim 6x hoog! (prijzen stegen toen ook al...)

Harm Zuil, al vanaf de schoolbanken werkzaam bij de fabriek, volgt directeur Oosterhof op in **1943.**

Het zijn trouwe werknemers, de oudgedienden werken er tot hun pensioen. Hinke Stellingwerf viert in **1941** zijn 25 jarig dienstverband. Sjoerd van de Berg gaat in **1951** na 35 jaar met pensioen. Ze wonen beiden tot hun pensioen naast elkaar in de 'fabriekshuizen' aan de Kerkweg. (nr.6 en 8.) Andries Veurman is in **1954** 25 jaar in dienst. Ook hij werkt er tot zijn pensioen.

Joh. Mailly gaat in 1955 na 40 dienstjaren met pensioen. Hij krijgt totaal verast, de bronzen medaille in de orde van Oranje Nassau opgespeld.

Harm Zuil heeft zijn hele leven voor de fabriek gewerkt en gaat in **1969** met pensioen. Hij krijgt de gouden medaille in de orde van Oranje Nassau uitgereikt. Zijn zoon Reinder Zuil, treedt in zijn voetsporen en wordt de nieuwe directeur. In dat zelfde jaar fuseren de landbouw Coöperaties van Boijl, Oosterwolde, Donkerboek met Steenwijk onder de naam C.L.A.C.

Er komt een winkel met 'boeren gerief' en een afdeling mechanisatie.

Na het nodige overleg met de leden, wordt deze fusie in **1973** onderdeel van de C.L.C. in Steenwijk.

In **1980** wordt de dependance Boijl opgeheven en is de meelfabriek verleden tijd.

Andries de Nekker koopt het oude pand. (door meerdere verbouwingen is het één groot aaneengesloten gebouw geworden.) De Nekker gaat 10 jaar lang verder als 'de Bouwkabouter'. Naast het bestaande assortiment specialiseert die zich in hout- en timmerproducten.

In **1990** worden Anne en Els Veenstra de nieuwe ondernemers. Ze hebben zich als extra gericht op alles wat nodig is voor paarden. Sindsdien is de naam van het bedrijf: **Agrarische Handelsonderneming Boijl.** .

(JHK) verwijst naar Jan Hendrik Koops die ±1960 het leven in Boijl rond 1900 uitvoerig heeft beschreven.

met dank aan R Zuil, die dit verhaal compleet maakte.